REALIZAREA STILISTICO-SINTACTICĂ A SUBORDONATEI SUBIECTIVE ÎN LIMBA ROMÂNĂ VECHE

Bianca-Daniela POP*

STYLISTIC-SYNTACTIC REALIZATIONS OF THE SUBJECT CLAUSE IN THE OLD ROMANIAN LANGUAGE

Abstract: The purpose of the present article is to investigate the stylistic-syntactic realization of the subject subordinate clause, be it pronominal or conjunctional, in old Romanian, in order to highlight some structure peculiarities which had been abandoned or had undergone considerable constraints in the current language, and, thus, referring both to regent elements and relational elements recorded in the analysed corpus: one of the Moldavian chronicles from the 18th century - The Chronicle of the Country of Moldavia - written by Ion Neculce between 1733 - 1745.

Key-words: *subordinate subject clause, syntax, Old Romanian, regent, pronominal, conjunctional, topical*

1. Introducere

Lucrarea de față tratează realizarea *stilistico-sintactică* a propoziției subordonate subiective în cadrul cronicii moldovenești *Letopisețul Țării Moldovei*, scrisă de Ion Neculce în perioada 1733-1745[1], întrucât „sintaxa este o stilistică intelectuală, iar stilisitica este o sintaxă afectivă” (Iordan, 1975: 20), între cele două existând un raport de determinare și de intercondiționare (Diaconescu, 1995: 53).

Rodica Nagy definește propoziția subordonată subiectivă drept „propoziția secundară care corespunde semantic unui subiect și determină un verb, un adverb etc. insuficient semantic și gramatical, ce funcționează, în mod obișnuit, ca predicat al unei propoziții monomembre insuficiente și care, fiind în propoziția principală, este și regentul ei” (2005: 165-166).

* Prof., Colegiul Tehnic „Aurel Vlaicu”, str. Dr. Victor Babeș, Baia Mare, Maramureș (bianca.koposciuc@yahoo.com)

[1] Opera literară *Letopisețul Țării Moldovei*, de Ion Neculce, este reprezentativă pentru secolul al XVIII-lea, în cadrul acesteia cronicarul așezând și 42 de legende istorice, pe care le-a intitulat *O samă de cuvinte*. Autorul a fost în permanență o sursă de inspirație pentru alți scriitori, fapt care se datorează talentului său excepțional de povestitor, întrucât nu doar a *scris*, ci a *creat* în limbă. Astfel că, prin însuși caracterul arhaic, dar firesc al discursului, opera lui Ion Neculce constituie o piatră de temelie pentru formarea limbii române literare.

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

Așadar, înscrisă în categoria subordonatelor necircumstanțiale, subiectiva este propoziția care îndeplinește, în planul frazei, funcția subiectului gramatical. Există două categorii de astfel de propoziții diferențiate atât formal, prin marca poziției și prin mărcile introductive, cât și semantic, prin conținutul pe care îl exprimă.

În ceea ce privește schimbările de topică, în limba veche, ale subiectivei, se remarcă prezența unor fenomene discursive de accentuare, ce constau în diverse deplasări sau reluări ale subordonatei. Astfel, unele subiective au topica specifică subiectului gramatical, fiind plasate înaintea verbului (ex. „Deci *cine va ceti* și *le va crede*, bine va fi, iară *cine nu le va crede*, iară va fi bine; *cine precum îi va fi voia*, așa va face.", p. 5[2]), în timp ce altele sunt poziționate după verb (ex. „Așè trebuie și acum *să să afle slugi, să slujască stăpânului* și *stăpânul să miluiască pre sluga aşè*.", p. 8). În general, inversiunile sunt determinate, ca orice inversiune, de necesități de ordin stilistic și estetic sau de factori morfosintactici, „fenomen cu frecvență ridicată în limba veche" (Zamfir, 2007: 163). Prin urmare, necesitatea de a scoate în evidență *acțiunea* duce la situarea lor *după* predicatul principal, în cazul subiectivelor conjuncționale, (ex. „Tâmplatu-s-au *de-au găsit câțiva mii de galbeni acolo în mănăstire în Râșca, puși de titori pentru treaba mănăstirei*.", p. 56), pe când necesitatea de a evidenția *ideea* exprimată în propoziția subiectivă duce la situarea acesteia *înaintea* predicatului regent (ex. „*Care luasă hârtie de șesă galbeni* îi făcè mai bine de o sută.", p. 43), în cazul subiectivelor pronominale[3]. Există și situații când se observă în cadrul subiectivelor conjuncționale, în general postpuse, preferința și nu necesitatea antepunerii (ex. „*Cum au mai rămas om trăitor în tine*, de mare mirare este, cu atâtea spurcăciuni de obiceiuri ce să trag până astădzi în tine, Moldova!" p. 56). Un fenomen des întâlnit îl reprezintă reluarea propoziției subordonate subiective printr-un pronume demonstrativ („*Ceie ce*[4] *prăda țara mé* aceie pradă și țara voastră.", p. 15-16) sau prin cuantificatorul *toți* („Dece *cine de pe unde au fostu* ș-*au audzit*, de pen Țara Ungurească și din Țara Muntenească, toți au vinit, făr' cît numai Buhuș au rămas în Țara Muntenească.", p. 54), cu scopul identificării clare a referentului.

2. Subiectiva pronominală

[2] Toate exemplele citate în cadrul acestei lucrări au fost preluate din primele 85 de pagini ale operei literare selectate pentru cercetare lingvistică, amintite anterior.

[3] Întrucât la baza ideii exprimate de verbul regent stă ideea unei ființe sau a unui lucru, subiectivele pronominale sunt situate, de regulă, în fruntea regentei, ordinea inversă fiind, în general, o variantă stilistică.

[4] Forma arhaică a pronumelui relativ compus *ceea ce*.

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

Subiectivele al căror regent este un verb personal sunt exclusiv pronominale. În cazul lor, pronumele introductiv, relativ sau nehotărât, nu este un simplu element de relație, ci are, în calitatea sa de pronume, o funcție sintactică atât în propoziția pe care o introduce, cât și în raport cu verbul regentei[5]. Termenii prin care se introduc subiectivele pronominale întâlnite în cadrul corpusului analizat sunt:

a. cine

Acest cuvânt se întrebuințează numai ca pronume, având întotdeauna sens personal; nu se referă însă la o persoană determinată, ci la toate persoanele care, într-o anumită situație, se comportă la fel. Sensul acestui pronume este, așadar, nedefinit și general (Iordan, 1944: 141) (ex. ,,Oamenii în târgu în Ieși ardè curțile boierilor și ogrădzile și-a altora, de-au arsu târgul mai giumătate, că nu era *cine să aducă lemne*.", p. 54). În limba veche și în literatura cu caracter arhaizant, acest pronume este folosit cu sensul *cei ce, aceia care* (ex. ,,Dece *cine de pe unde au fostu* ș-*au audzit*, de pen Țara Ungurească și din Țara Muntenească, toți **au vinit**, făr' cît numai Buhuș au rămas în Țara Muntenească.", p. 54). Introducând subiective, pronumele *cine* stă în nominativ (ex. ,,Deci *cine va ceti* și *le va crede*, bine va fi, iară *cine nu le va crede*, iară va fi bine; *cine precum îi va fi voia*, așa va face.", p. 5)[6].

b. care

Întrucât nu se raportează la un nume pe care să-l determine, în limba veche, *care* se folosește mai ales ca pronume, uneori și ca adjectiv pronominal, cu privire la persoane, și, mai rar, la non-persoane (ex. ,,*Care luasă hârtie de șesă galbeni* îi **făcè** mai bine de o sută.", p. 43), fiind sinonim cu *cine*.

c. oricine

Este întrebuințat exclusiv ca pronume, nedefinit, cu sens personal, atât în limba veche, cât și în cea actuală (ex. ,,Și viind la Gălați, răpedzit-au cărți în toate părțile, să-ș vie cineș la locurile sale, că de puternica împărăție sânt toți, *oricine ce greșală ar hi făcut*.", p. 54)[7].

Propozițiile subiective pronominale apar construite cu modurile: indicativ (ex. ,,*Ceie ce prăda țara mé* aceie pradă și țara voastră.", p. 15-16),

[5] Pronumele introductiv nu determină un antecedent, ci are valoarea unui pronume nehotărât, general. Din punct de vedere semantic, ,,indică protagonistul sau pacientul acțiunii ori purtătorul caracteristicii exprimate de predicatul verbal, respectiv nominal din regentă" (Teodorescu, 1972: 92.).

[6] Autorii GLR arată, însă, că atunci când acest pronume îndeplinește în subiectivă o altă funcție sintactică decât aceea pe care o are în raport cu verbul regentei, el poate sta în genitiv, dativ sau acuzativ (1963: 266).

[7] Iorgu Iordan include printre elementele introductive ale propoziției subiective și secvențele formate din demonstrativul *cel* și relativul *ce* sau *care*, precum și *tot ce* (1956: 725).

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

conjunctiv (ex. „[...] de-au arsu târgul mai giumătate, că nu era *cine să aducă lemne*.", p. 54), condițional-optativ (ex. „să-ș vie cineș la locurile sale, că de puternica împărăție sânt toți, *oricine ce greșală ar hi făcut*.", p. 54).

Spre deosebire de verbele personale care variază după persoană și număr în raport cu subiectul, verbele impersonale rămân invariabile din ambele puncte de vedere, întrucât subiectul, ca expresie a protagonistului acțiunii în acest caz, nu există.

3. Subiectiva conjuncțională

Un procent semnificativ din numărul subiectivelor conjuncționale îl constituie cele construite cu ajutorul elementelor regente din clasa verbală *dicendi*: („Ilieș-vodă, ficiorul lui Petru-vodă, după ce s-au turcit, **dzic** *să fie rămas o fată creștină după moartea lui*.", p. 11; „Și când au purces de la Poartă cu a doa domnie, **dzicŭ** *să-l fie învățat turcii* să taie boierii, să-i slăbască.", p. 12; „**Dzic** atunce *să fie strigat și hogea în clopotniță la Sfete Neculaiu*, ș-au stătut beserica pecetluită păn' la vinirea cu domnia lui Antonie-vodă.", p. 31; „**Dzic** *să fie căzdut în robie un ficior a lui Ramadan, dintr-un poghiaz* ce au mărsu spre Crâm, mai înainte de oștirea turcilor la Ceahrin, și l-au fostu turcitu.", p. 35; „**Dzic** *să-l fie otrăvitŭ Șerban-vodă*.", p. 68; „**Dzic** *să-l fie otrăvitŭ fratâi lui, stolnicul Constantin și spătarul Mihai*, că era un om groaznic: nu veghè nimărui voia." p. 70; „**Dzic** *că la acel războiu să fie fostu mai mult izbânda despre partea căzacilor un moldovan, anume Costân, ficiorul Nenului*.", p. 73; „**Dzic** *că nice craiul mai n-au fostu având cal* să-ncalece.", p. 76; „**Dzic** *că Sobețchi s-au fostu agiunsu cu tătari,* de-au fos'tot una.", p. 76). Pe lângă clasa verbului *dicendi*, se remarcă și prezența frecventă a altor verbe sau construcții verbale ce funcționează întotdeuna ca elemente regente pentru propoziția subordonată subiectivă conjuncțională:

a. **verbul impersonal *a trebui***, întâlnit frecvent în limba veche[8] (ex. „Și aflând tătarul că au fost hatmanul leșescu, să fie dzis tătarul acela că nu trebuiește *să trăiască omul în lume*, dacă nu

[8] Predicate ca *trebuie* (*să)*, *se cade (să)*, *se cuvine (să)*, *se întâmplă (să)*, *nu importă (că)* etc. pot fi comparate cu cele de tipul *plouă*, întrucât acțiunea are loc fără ca nimeni și nimic să participe. Caracteristica exprimării impersonale constă tocmai în lipsa unui subiect de la care să plece ideea verbală. Din punctul de vedere al formei și al conținutului, între verbele *trebuie, se cade, se întâmplă* și cele de tipul *plouă, ninge* nu există nicio deosebire. Dar în timp ce propozițiile al căror predicat este un verb din categoria celor ce denumesc fenomene atmosferice sunt propoziții autosemantice, suficiente, propozițiile al căror predicat este *trebuie*, fiind insuficiente, au nevoie de o întregire care să acopere golul existent în jurul lor, întregire realizată printr-o formă verbală la conjunctiv (Teodorescu, 1972: 35). Completarea odată efectuată, între cele două forme verbale se stabilește un raport intim, în cadrul căruia secvența răspunde ca subiect față de verbul regent.

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

va avè năroc, și *să să fie giunghiiat sângur*.”[9] p. 13; „Numai viziriul au grăit împăratului că nu-i bine să-l mazilească pe cale, ca să nu facă sminteală pentru cele ce trebuiescu *să grijască*: conace, poduri și de alte ce trebuiescu pentru treaba împărăției păn’ la Nistru.”, p. 31; „Ce slujitorii au și-nceput a strâga că altul nu le trebuie *să fie domnu, fără cât Dumitrașco beizădè, ficiorul lui Cantemir-vodă*.”, p. 82 etc.);

b. **verbele reflexive impersonale**: **a se auzi** (ex. „Și așè să aude din oameni vechi și bătrâni, *că*, câte războai au bătut, atâte *mănăstiri cu biserici au făcut*.”, p. 5; „Iacă, în Țara Moldovii să aude *că au ieșit leșii*.”, p. 47 etc.), **a se vedea** (ex. „Atunce s-au vădzut *că-i mazâl*.”, p. 31 etc.), **a se cunoaște** (ex. „Iar când au vinit aice în țară, la domnia lui Ilieș-vodă, numai de abiè s-au fost cunoscut *nasul că-i tăiat*.”, p. 24; „Pe atâta să cunoștè *că n-are acătare minte sau frica lui Dumnedzău*.”, p. 52 etc.), **a se întâmpla**[10] (ex. „Deci vizirul îndată au poroncit de l-au făcut surgun, și s-au tâmplat *de au murit ficiorul Radului-vodă în surgunie*.”, p. 17; „Și tot l-au purtat cu voroave și nu i-au mai dat oaste, până ce i s-au tâmplat *de au murit acolo la Moscu*.”, p. 21; „Tâmplatu-s-au *de-au găsit câțiva mii de galbeni acolo în mănăstire în Râșca, puși de titori pentru treaba mănăstirei*.”, p. 56; „Așijdere tâmplatu-s-au *și alt grec la mazilia lui Antonie-vodă Rusăt, anume Palaloga, de l-au luat cu pielea gol din feredeu și pre acela*, de să pomenește până astădzi.”, p. 61; „Și așè s-au tâmplat într-un poghiaz, *de i-au împresurat mulțime de tătari*.”, p. 64; „În scurtă vreme să tâmplă *de muri sora lui Antohi-vodă*, ce-o ținè Mihălachi spătarul, anume Safta, și avu mare jele și păreri de rău după dânsa.”, p. 86; „Și cându s-a tâmpla *să margă cembururi tătărăști în sus*, om faci și noi știre leșilor să să ferească.”, p. 86 etc.)[11];

---

9 Întrebuințarea subiectelor pronominale personale pe lângă *trebuie* (ex. *eu* trebuie să mănânc, *tu* trebuie să mănânci, *el* / *ea* trebuie să mănânce etc.) sau a desinențelor personale, în special, la persoana a III-a (ex. „[...] nu trebuiește *să trăiască omul în lume* [...]”, p. 13) nu modifică sensul impersonal al acestui verb.

10 Se remarcă faptul că toate subordonatele subiective care au ca element regent verbul reflexiv impersonal *a se întâmpla* sunt introduse prin conjuncția subordonatoare simplă *de*.

11 În regenta subiectivelor conjuncționale funcționează ca predicat și unele forme impersonale ale verbelor personale. Persoana a III-a a verbelor *a zice, a spune,* de exemplu, însoțită de pronumele *se* are valoarea unei persoane generale și nedeterminate, în sensul că *se spune, se zice* exprimă o părere colectivă; persoana (subiectul) care a făcut afirmația respectivă nu poate fi identificată (Teodorescu, 1972: 41). Astfel, ele încetează a fi tranzitive, refuzând prezența unui subiect *personal*, dar admit, în schimb, un complement de agent (autorul real al acțiunii). Sensul acestor construcții (*se spune, se zice, se admite, se presupune, se înțelege, se arată* etc.) este sinonim cu *este zis / spus / cunoscut / arătat* etc.

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

c. **expresii verbale impersonale alcătuite din: verbul copulativ *a fi* + adverb** (ex. „Numai viziriul au grăit împăratului că nu-i bine *să-l mazilească pe cale*, ca să nu facă sminteală pentru cele ce trebuiescu să grijască: conace, poduri și de alte ce trebuiescu pentru treaba împărăției păn' la Nistru.", p. 31; „[...] unii din boieri, după ce le-au spus Miron sfatul, dzicè că-i mai bine *să lasă turcii*, că poate pe dânșii să-i prade leșii țara.", p. 34; „Dece bine-ar fi, fraților, *să nu vă îndesați a pârî domni*, că-s stăpâni și pomăzanici a lui Dumnedzău.", p. 39; „Cel mai bine este *să mergem drept pe Oituz*, și dacă vom vidè că n-om putè merge la Iași de răul leșilor, noi om lua pe Trotuș în gios și om merge la Focșani.", p. 47; „Vă știm noi cine sânteți; mai bine *să viniți* să fimŭ tot de unii.", p. 51 etc.), **verbul copulativ *a fi* + locuțiune adverbială** (ex. „Și nu-i era cu voie *să vie împărăția la Cameniță*, ș-au scris și la Duca-vodă, cât arŭ putè să puie pedică, arătând că-i prè mare Camenița și n-a putè-o lua.", p. 30 etc.), **verbe personale folosite ca impersonale**[12] (ex. „Și după acee curund era *să-l puie domnu*.", p. 18; „Și era atunce *să-l mazilească la Țuțora*.", p. 31; „Ș-au cheltuit mulți bani, și era *să și peie*.", p. 31; „Și a doa dzi era *să margă și hatmanul, în dzioa de Crăciun, cu ceielalți lipcani întru întimpinarea poghiazului.*"; p. 49, „Și numai într-acea dzi să nu să fie tâmpinat cu soltanul, era *să prade țara*."; p. 72, „Și era *să mazâlească și pe Cantemir-vodă*.", p. 81 etc.), **locuțiuni verbale impersonale** (ex. „Și i s-ar fi căzdut pre cale *și mai mare cinste să pitreacă*, că de la dânsul s-au scornit hârtiile, el le-au scos întâi, de este acel madem bun și până astădzi în Moldova.", p. 60 etc.)[13];

Acțiunea din secvența care complinește golul existent în jurul verbelor impersonale este prezentată ca un fapt cunoscut; prin urmare, această secvență, despre care se afirmă sau se neagă ceva prin predicatul regent, îndeplinește funcția unui subiect.

[12] Verbelor personale li se opune un număr redus de verbe, care nu au decât o singură formă flexionară, precum: *plouă, ninge, trebuie, se cuvine, se întâmplă, latră, nechează, înfrunzește* etc. Toate aceste forme verbale indică doar modul și timpul unei acțiuni, nu și existența unui protagonist al ei. În baza acestei caracteristici, aceste verbe sunt denumite uneori *unipersonale*. Consecința acestui fapt, în planul expresiei, este lipsa unui subiect de la care să pornească ideea verbală, mai exact, subiectul ca punct de plecare a acțiunii lipsește (Teodorescu, 1972: 19). Spre deosebire de verbele personale care variază după persoană și număr în raport cu subiectul, verbele impersonale rămân invariabile din ambele puncte de vedere, întrucât subiectul, ca expresie a protagonistului acțiunii în acest caz, nu există.

[13] Verbele, locuțiunile și expresiile care cer în mod necesar dativul sau acuzativul pronumelui personal: *îmi* (*îți, îi* etc.) *place, mă* (*te, îl* etc.) *doare, îmi* (*îți, îi* etc.) *trece prin gând, mi* (*ți, i*: ex. „[...] i s-ar fi căzdut pre cale [...]"), deși nu cunosc nici ele forme diferențiate după persoană, implică totuși ideea de *eu, tu* și *el*. Persoana este deci indicată la nivelul pronumelui și nu al verbului. Cum, însă, din punct de vedere sintactic pronumele

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

d. **adverbe predicative**[14] (ex. „**Păcat** *c-au perit atâţe viteji*!", p. 76)[15].

Verbele și locuțiunile verbale care cer propoziții subiective pot fi la orice diateză: **activă** (ex. „Așè trebuie și acum *să să afle slugi, să slujască stăpânului* și *stăpânul să miluiască pre sluga aşè*.", p. 8;); **pasivă** (ex. „Iară Miron au răspunsu că nu-i bine *să lasă oastea turcească*, că este vreme de iarnă [...].", p. 33); **reflexivă**, cu *se* (*se vede*, *se aude* etc.) (ex. „Că *acest om* să cunoaşte *că-i harnic*.", p.18).

Subiectivele de pe lângă verbele, locuțiunile și expresiile discutate anterior se introduc prin conjuncții sau prin adverbe cu valoare conjuncțională. Conjuncțiile cele mai frecvente sunt: *să, că* și *de* (cu sensurile *că, să* sau *dacă*) (ex. „Așè trebuie și acum *să să afle slugi, să slujască stăpânului* și *stăpânul să miluiască pre sluga aşè*.", p. 8; „Iacă, în Ţara Moldovii să aude *că au ieşit leşii*.", p. 47; „Deci vizirul îndată au poroncit de l-au făcut surgun, și s-au tâmplat ***de*** *au murit ficiorul Radului-vodă în surgunie*.", p. 17 etc.).

4. Concluzii

Așadar, propozițiile subiective înregistrate în cadrul acestei opere sunt introduse prin: pronume relative și nehotărâte, prin conjuncții și adverbe relative. Subiectivele pronominale sunt introduse prin pronume propriu-zise atestate ca elemente introductive, mai exact, prin pronumele relativ-interogative *cine* și *care*, pronumele relativ compus *ceea ce* și pronumele nehotărât *oricine*.

Subiectivele pronominale ridică unele probleme atât în ceea ce privește formele flexionare ale elementelor introductive, cât și probleme legate de acord și regim față de regentă. Indiferent de posibilitățile flexionare ale pronumelor introductive, majoritatea subiectivelor pronominale prezintă structuri cu formă de singular, în conformitate cu conținutul general exprimat (ex. *Cine precum îi va fi voia, aşa va face*, p. 5). Totodată, se remarcă faptul că pronumele invariabile în număr pot apărea construite cu un verb la plural. Acesta este, în special, cazul lui *cine*, apărut adesea în subiective cu verbul la plural (*De ce cine de pe unde au fostu ş-au audzitu ... toți au vinit*, p. 54). Subiectivele pronominale au atât predicatul

care indică persoana nu au în astfel de construcții rol de subiect, ele sunt, ca formă, impersonale.

14 În cadrul celor 85 de pagini selectate, este înregistrată prezența unui singur adverb predicativ.

15 Când adverbul sau locuțiunea adverbială sunt izolate prin virgulă de restul propoziției și nu sunt urmate de conjuncția *că*, ele formează o propoziție incidentă. Când, însă, sunt neizolate prin virgulă și neurmate de conjuncția *că*, nu au valoare predicativă, ci sunt circumstanțiale de mod (Bejan, 1996: 241).

BDD-A32215 © 2020 Editura Universităţii de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

lor, cât și al regentei, la persoana a III-a, singular sau plural. În ce privește cazul, toate subiectivele pronominale au pronumele introductiv în nominativ. Un alt fenomen înregistrat este reluarea subiectivei pronominale printr-un subiect în regentă.

Subiectivele conjuncționale sunt introduse prin *că*, *să* și *de* (cu sensul de *să*). Cele introduse prin *de* sunt frecvente când regent este verbul reflexiv impersonal *a se întâmpla*. Subiectivele introduse prin adverbe sunt rare, fiind utilizat doar adverbul *cum*.

Se remarcă și prezența unor subiective introduse în același timp prin pronume relativ și prin conjuncția *să*. Astfel de propoziții sunt de fapt ,,subiective pronominale construite cu modul conjunctiv, conjuncția *să* având aici funcția de marcă a modului conjunctiv" (Avram, 2007: 225). Dintre acestea se remarcă tipul *cine* + *să*, cu regentul *a avea* impersonal cu sensul ,,a exista" și cu *a fi* predicativ cu același sens (*...n-are cine să le stè împotrivă...*, p. 68; *...nu era cine să aducă lemne.*, p. 54).

Elementele regente ale subiectivelor identificate în text sunt: un verb personal (predicat verbal sau nominal); un verb impersonal (unipersonal prin formă și impersonal prin conținut sau formă impersonală a unui verb personal), cele mai frecvente fiind: *a se zice, a se întâmpla, a se cunoaște, a trebui* etc.; expresii impersonale (predicate nominale sau verbale pasive) de tipul: *nu-i bine, bine-ar fi* etc. Topica subiectivei nu prezintă deosebiri majore față de limba actuală. Ea este fie antepusă regentei, fie postpusă acesteia. Menționăm, totuși, că subordonata subiectivă are o pondere mai mică decât echivalentul ei în planul propoziției – subiectul.

BIBLIOGRAFIE:

Avraam, Mioara, Carabulea, Elena, Ciobanu, Fulvia, Rizescu, I., Vasiliu, Laura 2007: *Sintaxa limbii române în secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române.

Bejan, Dumitru 1996: *Gramatica limbii române. Compendiu*, Cluj, Editura Echinox.

Diaconescu, Ion 1995: *Sintaxa limbii române*, București, Editura Enciclopedică.

GLR 1954 / 1963: *Gramatica limbii române*, ed. I și a II-a, București.

Iordan, Iorgu 1944: *Stilistica limbii române*, București.

Iordan, Iorgu 1956: *Limba română contemporană*, București, Editura Ministerului Învățământului.

Iordan, Iorgu 1975: *Stilistica limbii române. Ediție definitivă*, București, Editura Științifică.

Nagy, Rodica 2005: *Sintaxa limbii române actuale: unități raporturi și funcții*, Iași, Editura Institutul European.

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)

Pană Dindelegan, Gabriela 2016: *The Syntax of Old Romanian*, Oxford, Oxford University Press.

Teodorescu, Ecaterina 1972: *Propoziția subiectivă*, București, Editura Științifică.

Todi, Aida 2001: *Elemente de sintaxă românească veche*, București, Editura Paralela 45.

Zamfir, Dana-Mihaela 2007: *Morfologia verbului în daco-româna veche (Secolele al XVI-lea – al XVII-lea*, Partea a II-a, București, Editura Academiei Române.

SURSE:

Neculce, Ion 1976: *Letopisețul Țării Moldovei*, București, Editura Albatros.

BDD-A32215 © 2020 Editura Universității de Nord din Baia Mare
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:41 UTC)